

УДК 811.112.2'373.6:629.7

Гура Н. П.¹, Кононенко Я. Ю.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-311м НУ «Запорізька політехніка»

СЛОВОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НІМЕЦЬКИХ ЕПОНІМІЧНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЛІТАКОБУДУВАННЯ

Протягом останніх десятиліть стрімко зростає увага лінгвістів та фахівців різних областей науки і техніки до проблем галузевих терміносистем. Така популяризація даної теми пояснюється зростанням потоку науково-технічної інформації, процесами міжгалузевої інтеграції, що веде до посилення термінотворчих процесів.

Авіаційна галузь належить до тих «комплексних сфер техніки й технології, які активно розвиваються, що потребує чіткого найменування нових понять, ґрунтовного аналізу й систематизації наявного термінологічного фонду, його подальшого впорядкування та вдосконалення» [1, с. 7]. Авіаційна термінологія поєднує широке коло наукових дисциплін (аеростатики, аеродинаміки, механіки, техніки та ін.), які тісно пов'язані зі стрімким поступом світової науково-технічної думки.

З активізацією інтеграційних процесів у науковій сфері значний інтерес викликають саме ті дослідження спеціальних назв, у яких термінологія певної галузі науки розглядається в лінгвокультурологічному аспекті, що дозволяє включати лексику досліджуваної сфери знань до загальнонаукового та загальнокультурного контексту. До таких понять у термінознавстві належать термінологічні одиниці, утворені на основі власних назв, епонімів. Саме тому актуальність дослідження визначається необхідністю вивчення функціонування епонімних термінів в галузі літакобудування внаслідок інтенсивного розвитку техніки, вагомністю та специфікою цієї сфери.

Епонімичні найменування – «терміни, у складі яких наявні епоніми, власні назви на позначення конкретних носіїв імені, від яких утворено спеціальні мовні одиниці» [2, с. 56]. У таких мовних конструкціях епонім виконує ідентифікуючу роль, тобто конкретизує загальні поняття.

Структурні особливості термінів мають «велике значення для кращого розуміння їх утворення, а також дозволяють встановити найпродуктивніші словотвірні моделі, що дає можливість прогнозувати подальший розвиток будь-якої терміносистеми» [3, с. 47]. Користуючись термінами, як готовими одиницями мови, можна виділити основні продуктивні моделі та

класифікувати їх на основі цих моделей, а отже, розкрити процеси створення нової фахової лексики.

Матеріалом дослідження стали 170 епонімічних термінів, які були відібрані з фахової літератури (підручники, журнали та комп'ютерні сайти) галузі літакобудування. 70% добору становлять термінологічні сполучення, оскільки саме в них можливе уточнення та конкретизація певного наукового поняття.

Аналіз добору довів, що найчастотнішою моделлю є: **Eigenname + Abbreviation + Zahlwort**: *Douglas DC-3, Vought F-8, Messerschmitt Bf 110, Junkers Ju 52, Martin B-10*, яка складає 30,82%. Оскільки ця модель має у своєму складі числівник та аббревіатуру, то вона набула найбільшого поширення в назвах літальних апаратів і тісно пов'язана з історією авіації.

З самого початку повітроплавання була гостра потреба в системі поділу літальних апаратів. Створення нових літальних апаратів та їхній подальший бурхливий розвиток сприяли вдосконаленню та розвитку літаків різних типів залежно від видів виконуваних завдань. Перша офіційно відома класифікація з'явилася США у 1919 року, коли американським урядом було прийнято рішення систематизувати літаки армії США за їхніми характерними ознаками. Основним елементом у позначенні є початкова група букв, що визначає клас (призначення) літака: так *Vought F-8* – винищувач, оскільки *F* – позначає цей клас літаків, а число 8 – порядковий номер модифікації. *Martin B-10* – бомбардувальник, створений американською авіабудівною компанією «Гленн Л. Мартін Кампані». Літера *B* в назві за американською військовою класифікацією позначає клас бомбардувальників. В обох прикладах назву літаки обривали від авіабудівних компаній, які були, в свою чергу, названі на честь батьків-засновників: Ченса Воута та Гленна Л. Мартіна.

Варіантом цієї продуктивної моделі є **Eigenname + Abkürzung + Zahlwort + Substantive** (12,6 %): *Messerschmitt Me 410 Hornisse, Messerschmitt Me 163 «Komet», Messerschmitt Bf 108 Taifun, Junkers W 33 «Bremen», Focke-Wulf FW-190 «Würger», Focke-Wulf F-19 «Ente»*. Останній іменник в назві слугує додатковим описом зазначеної моделі літака.

Широкого поширення також набула модель: **Eigenname + Substantiv**, яка складає 18,76 %: *Doppler Radar, Eppler Profil, Wortmann Profil*. Її словотвірну активність можна пояснити лаконічністю та високою інформативністю, де іменник виражає загальну інтегральну ознаку: *das Profil* (профіль), а власна назва є диференціальною ознакою: *Eppler Profil, Wortmann Profil*.

Модель **Eigennamen + scher + Substantiv** – менш поширена і складає всього 4,02 % добору: *Machscher Kegel, Carnotscher-Kreisprozeß*. Похідні утворення від власних імен вказують про володіння чимось чи наявність власності на що-небудь.

Отже, як свідчить аналіз добору словотвірні моделі, завдяки яким утворюються нові терміни літакобудування, досить неоднорідні та мають різну продуктивність. Найчастотнішою є трикомпонентна модель **Eigenname + Abbreviation + Zahlwort**, яка є місткою та інформативною та набула широкого поширення в назвах літальних апаратів. Характерною особливістю німецьких епонімічних терміносполук є активне використання поряд з іменником, числівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Халіновська, Л. А. Українська авіаційна термінологія: формування і функціонування : монографія [Текст] / Л. А. Халіновська. – К. : КММ, 2017. – 240 с.
2. Дзюба, М. К. Епонімічні найменування в українській науковій термінології [Текст] / М. К. Дзюба // Українська мова. – 2010. – № 3. – С. 55–63.
3. Волошук, В. І. Структурно-морфологічні особливості англійських епонімів терміносистеми травматології та ортопедії [Текст] / В. І. Волошук, Н. П. Гура, Ю. Ю. Петруша // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – Серія : Філологія. – Одеса : МГУ, 2021. – Вип. 50. – Т. 1. – С. 46–49.